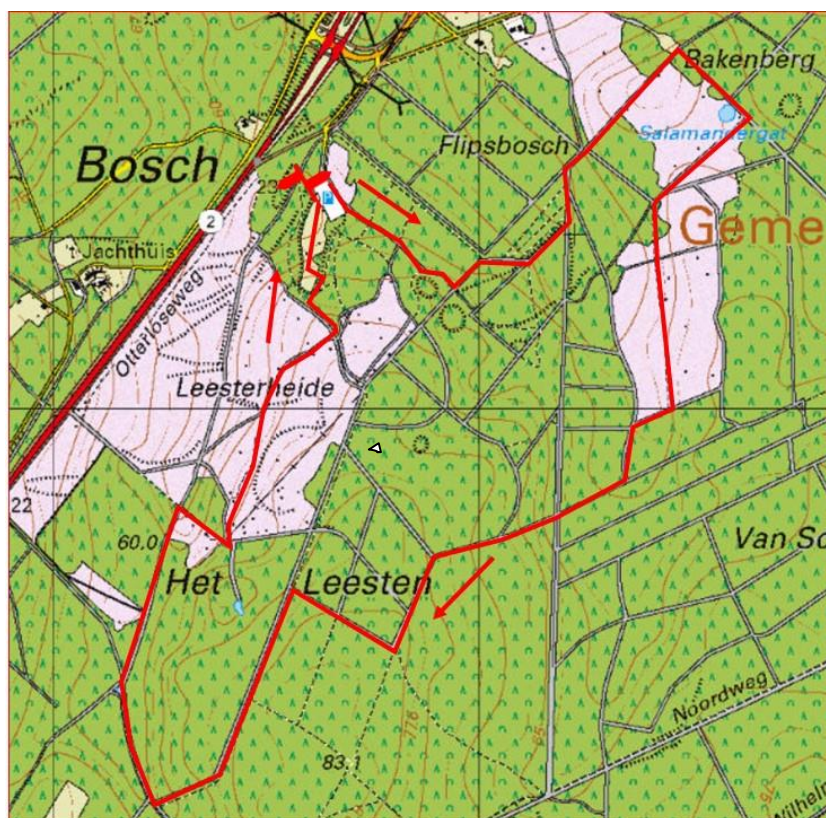

Het Leesten en Bakenberg

(versie: 2-8-2017)

Deze wandeling is ongeveer 6 kilometer en minder geschikt voor kinderwagens en/of rolstoelen.

Kaartje met route

Deze route wordt regelmatig gecontroleerd. Kom je veranderingen in de route tegen, dan kun je deze melden op info@ivn-apeldoorn.nl

Routeaanduidingen zijn vet gedrukt

Bij de routebeschrijving is informatie opgenomen over speciale bezienswaardigheden.

Naar het beginpunt

Startpunt is kiosk De Ugchelse Berg, Hoenderloseweg 191 in Ugchelen.

Parkeren op de naastgelegen ruime parkeerplaats.

Algemene informatie

Gebiedsbeschrijving

Deze wandeling voert u door bos en heide, en langs een ven in glooiend terrein. Het gebied ten zuiden van Ugchelen is eigendom van Staatsbosbeheer. Tijdens deze tocht maakt u een klimmetje naar de Bakenberg. Deze flinke heuvel van ongeveer zestig meter hoogte is onderdeel van de stuwwal van de Veluwe, gevormd in de voorlaatste ijstijd. Vroeger had men vanaf deze heuvel een vrij uitzicht. De heuvel was het snijpunt van drie marken, de Speldermark, de Engelandermark en de Ugchelermark. De grenzen van de marken werden duidelijk aangegeven door een baak of doel, waarbij men gebruik maakte van natuurlijke verhogingen of opgeworpen hoogten met daarop een boom of steen; vandaar de naam Bakenberg. Tijdens de laatste ijstijd was het zo koud dat de grond metersdiep bevroor, een toendraklimaat met permafrost. In warmere dagen ontdooide de schaars begroeide bovenlaag. Het smeltwater, dat niet door de bevroren onderlaag weg kon zakken, stroomde van de heuvels af en sleet diepe dalen uit. Zo ontstond het (sneeuw)smeltwaterdal van het Leesten. De vruchtbare bovenlaag spoelde mee naar het noorden. Daar liggen nu de akkers en weiden van de Ugchelse enk. Vroeger eigendom van de deelgenoten van de Ugchelermark, nu verkaveld, deels bebouwd en doorsneden door de A1 en de Otterloseweg.

Op pad.....

Loop vanaf de kiosk naar het betonnen fietspad over de parkeerplaats. Ga rechtsaf het doodlopende deel in ('honden aan de lijn') tot einde pad. Loop van hier kort naar links en neem daarna het pad naar rechts, richting het klaphekje met SBB-bord Ugchelsche Bosch.

Langs het begin van het pad staat (ook hier helaas) Japanse duizendknoop, een weliswaar fraai bloeiende maar vrijwel onuitroeibare 'invasieve exoot'.

Na het hek is een grote kapvlakte met zich herstellend gemengd bos, met merendeels weer opschietende berken en dennen. Even verder is rechts van het pad, wat verscholen tussen de bomen, een grote, diepe nu begroeide kuil te zien. Het is een voormalige grindkuil, één van de meerdere 'ontginningen' uit de tweede helft 20e eeuw in de bossen hier.

Ga op de kruising van paden linksaf.

Hier staat een grote Douglasspar. In feite ook een 'exoot', ingevoerd uit Noord-Amerika en sinds midden 19e eeuw voor het hout veelvuldig is aangeplant in de Nederlandse bossen.

Vóór het hek (naar het Hondenlosgebied) rechtsaf. Houdt op de driesprong links aan, het dalend pad in. Op de volgende driesprong linksaf, het pad gaat later stijgen.

De bosbessenstruikjes langs het pad hebben vitaminerijke blauwe bessen die in juli rijp zijn. Minder opvallend zijn de wit-roze ballonvormige bloempjes die van april tot juni ieder afzonderlijk, als een klein lantaarntje in de bladoksels van de struik te zien zijn. Hommels en honingbijen bevruchten de bloemen tijdens het verzamelen van de nectar.

Blauwe bosbes

Rode bosbes of vossenbes

Legende van de vossenbes

Volgens een legende beviel het de duivel niet dat God een verrukkelijke, gezonde, blauwe bosbes had geschapen. Hij maakte daarom de rode bosbes (ook wel vossenbes genoemd), die er wel iets van weg had, maar die giftig was. Gelukkig zag Maria dit gebeuren. Zij maakte gauw onder in iedere bes een kruisje, waardoor de giftigheid verdween en de duivel mooi op zijn neus keek. Het kruisje op de rode vossenbes is nog steeds te zien.

Op de kruising rechtdoor, heuvelopwaarts.

Links en rechts is een weer grote kapvlakte. Staatsbosbeheer heeft hier een aantal jaren geleden stroken bos gekapt. Een corridor als verbindingzone voor insecten en reptielen. Vanaf het bankje heeft u een mooi overzicht met links beneden een heideven. De struiklaag van heide en bosbes is nog goed zichtbaar, maar u ziet hoe snel de natuurlijke 'herbebossing' zijn gang gaat.

Het pad komt uit op de, in de inleiding genoemde, Bakenberg.

Het baken is niet meer, evenals de marken. Wel ziet u enkele familiegraven aangelegd op een stukje privéterrein. Een indertijd nogal omstreden zaak!

Op de kruising rechtsaf, het dalend pad in, met bordje Bruggelen. Even verder is aan rechterzijde een ven, het Salamandergat.

Op de hoge zandgronden van de Veluwe is oppervlaktewater een schaars artikel. Een ven zoals dit is een oase voor het wild. Edelherten, reeën, wilde zwijnen en vossen zijn in droge tijden op het ven aangewezen om te drinken. In het Salamandergat leven watersalamanders, kikkers, padden en ringslangen. Het aanwezige bankje nodigt uit tot een pauze om het leven in en om het ven te observeren. Met enig geluk kunt u de ringslang zien jagen in het water.

Legende van Gouden Klok

Het was op een snikhete dag in de maand augustus van het jaar 809, dat een vreselijke onheilstijding Ugchelen bereikte. Ugchelen, ongeveer een uur gaans van de Marke Apoldro, was toen een kleine nederzetting bestaande uit wat armelijke boerenwoningen met rieten daken en een groot en rijk klooster met een gouden klok. Boven de bloeiende paarse heide en het moeras trilde de warme lucht toen vanuit de verte de marskramer kwam aangesneld die van tijd tot tijd Ugchelen aandeed om zijn koopwaar te slijten. Hij had hard gelopen om de boeren te waarschuwen voor het naderende onheil. De woeste, nietsontziende Noormannen waren de IJssel opgevaren tot aan de rijke handelsstad Daventre. De stad was geplunderd en in brand gestoken, en nu trok een deel van de horde richting Ugchelen naar het rijke klooster om de gouden klok te roven.

Aan zijn handel dacht de marskramer niet meer, hij had nog maar één doel voor ogen, zo snel mogelijk hier weg te komen. Ook de bewoners van Ugchelen lieten het werk voor wat het was. In allerijl laadden zij hun schamele bezittingen op wagens en karren. Ook de schapen en enkele magere koeien werden bijeen gedreven. Grijsaards, vrouwen en kinderen hielpen gehaast en klagend mee. Binnen het uur vertrokken de eersten bergopwaarts richting Deelen en Pampelt want Hoenderloo bestond nog niet. Als laatste vertrokken de monniken nadat zij de gouden klok, de trots van het klooster, met veel moeite uit de toren hadden gelicht. De zware klok werd aan een grote balk gehangen en de monniken torsten de balk met de kostbare vracht op hun schouders voort. Omdat zij niet snel konden lopen namen zij niet de richting van Deelen en Pampelt maar probeerden zij dicht bij huis een veilige schuilplaats voor henzelf en de klok te vinden. Zij liepen in de richting van het moeras, genaamd Salamandergat.

Toen de avond was gevallen verkondigde een rosse gloed aan de hemel welk lot ook Ugchelen en het klooster had ondergaan. De monniken hadden nog maar nauwelijks het moeras bereikt toen ze werden ingehaald door de Noormannen. In hun radeloosheid lieten de monniken de klok in het moeras verzinken. De woede van de Noormannen steeg daardoor ten top en zij vermoordden alle kloosterlingen. En de monniken namen het geheim van de juiste plek waar ze de gouden klok hadden laten zinken mee in hun ongedolven graf.

Naar het verhaal van de kroniekschrijver C.J. Hoogland uit Apeldoorn.

Ga direct na het vennetje rechtsaf.

Langs dit pad groeit struikheide, Calluna. Het is de meest voorkomende heidesoort op de Veluwe. Van eind juli tot begin september kleurt deze soort de (niet-vergraste) heidevelden paars.

Op viersprong bij bank rechtdoor en na 20 meter op de kruising linksaf.

Het pad loopt door een bosje van grove dennen. De rechte stammen werden vroeger vooral gebruikt voor de productie van de grenenhouten stutten voor de Limburgse mijngangen. "Grenenhout spreekt voordat het breekt!"

Op de volgende kruising rechtdoor het pad over de heide.

Hier op het Armenveld, zo genoemd omdat de grond hier zo arm is, groeit behalve struikheide ook dopheide, Erica. Dopheide bloeit vanaf juni en heeft een vochtige ondergrond nodig. Het is een belangrijke nectarplant voor hommels.

De langgerekte reeks gaten links van het pad zijn grindkuilen, gegraven voor werkverschaffende zand- en grindwinning in de crisisjaren 1930. Het grind is een "bijproduct" van grofzandige rivierafzettingen van de oer Rijn, omhooggestuwd tijdens de vorming van het Veluwemassief in de voorlaatste ijstijd.

Dopheide

Aan het einde van pad rechtsaf. Op de viersprong linksaf.

Rechts en links van dit pad staan enkele Amerikaanse eiken. Rechts één met acht stammen. In het hart van deze boom blijft vaak water staan; een drinkplaats voor vogels. Ook vinden ze daar voedsel als muggenlarven en andere insecten. Amerikaanse eiken hebben veel grotere bladeren en eikels dan de inlandse eikensoorten.

Bij het einde pad rechtsaf. Ga op de kruising rechtdoor, een stijgend pad op, met bordje Veluwe.

Voorbij de kruising staan langs het pad alweer Amerikaanse eiken en verderop een bosje met lariks. Hoewel een naaldboom laat deze toch in de herfst zijn naalden vallen. In het voorjaar kleuren de bundeltjes naalden heldergroen, die in het najaar verkleuren tot oranje-geel. De aangeplante lariks is meestal een kruising tussen de Europese en een Japanse soortgenoot. Deze kruising groeit snel en is geschikt voor de bosbouw.

Op de driesprong linksaf.

Direct links van het pad staat een dubbele rij beuken. Deze dubbele boomsingel bood vroeger schaduw en verkoeling aan de werkpaarden van de bosbouwers en diende eveneens als brandsingel. Later ziet u meer singels met loofhout tussen percelen naaldbout.

Ga bij tweede pad, met bordje Ugchelsche Bosch, rechtsaf.

Aan het einde rechts is een typisch stuk productiebos met fijnsparren, die het veelgebruikte vurenhout leveren. Het dicht beplante bos is op de bodem lichtarm en heeft dus vrijwel geen onderbegroeiing.

Einde pad linksaf.

Aan de rechterkant ziet u na enige tijd één van de zogenaamde BOSbanken.

BOSpad

Op Het Leesten loopt een gemarkeerde route langs BOSbanken met daarop teksten ter **B**ezinning, **O**ntmoeting en **S**amenwerking. Deze korte teksten zijn afkomstig uit acht levensvisies of wereldbeschouwingen.

U komt in de route die u nu loopt een aantal van deze banken tegen. Alle met een typerende tekst.

Voor meer informatie: www.bosapeldoorn.nl

Aan de linkerkant van het pad staan berken. Spechten hebben nesten gemaakt in de halfdode of dode bomen. In de berken zitten soms zogenaamde heksenbezems. Al die korte takjes bij elkaar lijken wel wat op een bezem. Een schimmel prikkelt de knoppen die normaal niet uitlopen, de zogenaamde slapende knoppen, om dit juist wel te doen.

Volg de bocht in het dalend pad naar rechts.

De kuilen naast het pad zijn gegraven om een deel van het naar beneden stromende regenwater op te vangen, om zo te voorkomen dat er diepe geulen (erosie) in het pad ontstaan door het wegspoelen van zand en grind.

Ga op de viersprong rechtsaf.

Het dal hier is een deel van het smeltwaterdal dat zich uitstrekt richting Leesterheide. Langs de randen van dit dal wroeten zijnen, echte alleseters, de grond om op zoek naar voedsel. Dit dal wordt ook door ander wild overgestoken, let maar op kruisende smalle paadjes, de wildwissels.

Op volgende viersprong rechtsaf.

Links is een poel rondom begroeid met vochtminnende pitrus, een plant uit de russenfamilie. Van het gedroogde merg werd vroeger de lont of pit gemaakt van een olielamp; vandaar de naam. Rechts staat weer een BOSbank. U betreedt nu een begrazingsgebied met een schaapskudde. Te merken aan de keutels die het pad kunnen "versieren", vaak samen met zwarte, kruipende en soms vliegende mestkevers.

Ga het klaphek door en volg het pad tot aan de kruising met trappen gemaakt van bielzen.

De dwars op de helling gelegde bielzen en de nog deels aanwezige houten afvoergoten moeten ervoor zorgen dat zand en grind niet met het regenwater mee van de helling afspoelt.

Ga rechtsaf de trap op. Sla boven aan het pad bij de markante dode eik linksaf en houd op de direct volgende splitsing rechts aan.

Dit pad is deel van het BOSpad, te zien aan het kenmerkende paaltje. Erlangs groeit tormentil, een plantje van de droge heide met in de zomer tere gele bloemen. De dikke rode wortelstok is vroeger gebruikt als geneesmiddel tegen o.a. bloedingen en als grondstof voor rode leerverf. In de Alpenlanden wordt van deze Blutwurz een soort schnaps gemaakt.

Tormentil

Vergrassing heide door pijpenstrootje

Vervolg het pad omlaag en daarna steil omhoog over de heide.

Betreding door mensen en machines is slecht voor de begroeiing en veroorzaakt erosie. Heide vergt onderhoud, zonder ingrijpen wordt de heide weer bos. Schapen, die in dit deel van de heide binnen de afrastering lopen, helpen bij dit onderhoud. Toch is de heide sterk vergrast door stikstofdepositie uit de lucht. Grassen als pijpenstrootje, groeiend in dikke pollen en bochtige smele met de witte aartjes verdringen hier de heide.

Heidepad over Het Leesten

Aan de rechterzijde van pad, bij het bankje op het steile stuk, is weer een aantal in "linie" liggende grindkuilen te zien. Op het hoogste punt hebt u een fraai uitzicht op het grote smeltwaterdal gevormd in de laatste ijstijd. Aan de overkant van het dal steekt de 81 meter hoge zendmast van Ugchelen uit 1959 boven de bomen uit.

Ga bij het einde het klaphek door en direct linksaf, het volgende klaphek door. Volg het naar rechts afbuigende pad. Daal af via de metalen trap naar het speelveld in een voormalige zandafgraving. Loop van hier terug naar de kiosk, het beginpunt van de wandeling.